

Förvaltning Hallandstrafiken
Verksamhetsområde Försäljning
Jesper Andersson
Strateg

Beslutsförslag

Datum	Diarienummer
2024-03-14	DNKT230075

Driftnämnden Kollektivtrafik**Beslutsförslag, Återrapportering i ärendet om justerat gränsavdrag mot Västtrafiks trafikområde****Förslag till beslut**

Driftnämnd Kollektivtrafik beslutar att

- godkänna genomförd återrapportering i ärendet i enlighet med nämndens beslut 2023-09-07, §57, avseende sommarbiljett och dialog med Västtrafik.

Sammanfattning

2023-09-07 behandlade Driftnämnd Kollektivtrafik ett ärende om justerat gränsavdrag mot Västtrafiks trafikområde (§57), och i samband med det beslutade nämnden bland annat att införa Sydtaxans gränsavdrag för periodbiljetter sålda till Västtrafiks trafikområde. Nämnden beslutade också att ge förvaltningen i uppdrag att fortsätta dialogen med Västtrafik gemensamt med Kungsbacka kommun om att båda parterna ska tillämpa ett 35%-igt avdrag på periodbiljetter enligt modellen för Sydtaxan, att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag för sommarbiljetten och andra liknande biljetter där hela Halland inkluderas, samt ge förvaltningen i uppdrag att återrapportera dessa uppdrag till nämnden senast under första kvartalet 2024. I enlighet med detta beslut återrapporterar förvaltningen nu i ärendet.

Bakgrund

Hallandstrafikens trafikområde omfattar de fem kommunerna Laholm, Hylte, Halmstad, Falkenberg och Varberg, i enlighet med det avtal som tecknades

första gången 1999. Detta avtal fastställde att Kungsbacka skulle omfattas av Västtrafiks och inte Hallandstrafikens trafikområde. Inom Hallandstrafikens trafikområde gäller Hallandstrafikens priser, gränsavdrag, rabatter, biljetter och villkor. Västtrafiks trafikområde utgörs av Västra Götalandsregionen inklusive Kungsbacka kommun. Inom detta område gäller Västtrafiks priser, gränsavdrag, rabatter, biljetter och villkor.

2023 infördes den nya zonstrukturen, vilket gav effekten att gällande avtal efterlevdes fullt ut, samt att antalet zoner för resande i kollektivtrafiken i Hallandstrafikens trafikområde minskades ner till åtta zoner. För vissa reserelationer medförde förändringen att priset för periodbiljetter mellan Hallandstrafikens trafikområde och Kungsbacka kommun (Västtrafik Zon B) steg relativt mycket.

För att dämpa de priseffekter som uppstår vid en trafikområdesgräns när en biljett ställs ut mellan två eller flera trafikområden och flera taxor adderas ges ett så kallat gränsavdrag. Inom Sydtaxan (Blekingetrafiken, Hallandstrafiken, Länstrafiken Kronoberg, Jönköpings länstrafik, Kalmar Länstrafik och Skånetrafiken) är avdraget reglerat i avtal, där var part gör samma procentuella avdrag på biljettpriset (35% periodbiljett). Västtrafik har valt att stå utanför Sydtaxan, och ger ett lägre procentuellt avdrag (15% periodbiljett) än parterna som ingår i Sydtaxan.

2023-09-07 behandlade Driftnämnd Kollektivtrafik ett ärende om justerat gränsavdrag mot Västtrafiks trafikområde (§57), och i syfte att hantera gränsavdraget för periodbiljetter mot samtliga omgivande trafikområden likvärdigt samt för att mildra prispuckeln vid resor mot Kungsbacka kommun beslutade nämnden bland annat att införa Sydtaxans gränsavdrag även för periodbiljetter sålda till Västtrafiks trafikområde. Nämnden beslutade också att ge förvaltningen i uppdrag att fortsätta dialogen med Västtrafik gemensamt med Kungsbacka kommun om att båda parterna ska tillämpa ett 35%-igt avdrag på periodbiljetter enligt modellen för Sydtaxan, att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag för sommarbiljetten och andra liknande biljetter där hela Halland inkluderas, samt ge förvaltningen i uppdrag att återrapportera dessa till nämnden senast under första kvartalet 2024.

Återrapportering; Dialog gränsavdrag Västtrafik

En konsekvens av zonförändringen 29 mars 2023 var att vissa reserelationer mellan Kungsbacka kommun och Hallandstrafikens trafikområde påverkades negativt prismässigt. När Driftnämnd Kollektivtrafik beslutade att höja gränsavdraget på Hallandstrafikens sida av trafikområdesgränsen i enlighet

med Sydtaxans nivåer mildrades priseffekterna som uppstod vid zonförändringen. Denna förändring trädde i kraft den 2 oktober 2023. Skulle Västtrafik höja sitt gränsavdrag till Hallandstrafikens och Sydtaxans nivå skulle det innebära att det i vissa reserelationer blir ett lägre pris på periodbiljetter än vad det var före den 29 mars 2023 (inklusive prisjusteringar efter 29 mars av vardera trafikhuvudman).

I slutet på december 2023 träffades representanter för Västtrafik, Hallandstrafiken och Kungsbacka kommun för att diskutera ett eventuell höjt gränsavdrag på Västtrafiks sida av trafikområdesgränsen. Mötet initierades av Kungsbacka kommun. Samtliga parter informerades om situationen och dess komplexitet. Vid mötet togs inga beslut om hur ärendet skulle drivas vidare.

Återrapportering; Biljetter mellan och inom trafikområden

Vid resor mellan trafikområden tillämpas den nationella standarden - *biljettdistribution och biljettvisering* (BoB). BoB består av definitioner och gränssnitt som ska göra det enklare att bygga flexibla biljettlösningar, som i förlängningen förenklar för resenären att köpa biljett. BoB har tagits fram gemensamt av ett 30-tal aktörer i branschen, och pekas ut som rekommenderad lösning i den utredning (Utredningen om ett nationellt biljettsystem för all kollektivtrafik i hela Sverige, SOU 2020:25) som Infrastrukturdepartementet gjorde 2020. Genom att använda BoB möjliggörs försäljningen av varandras biljetter samtidigt som en säker validering tryggas. Maskinell validering innebär att Hallandstrafiken kan intäktsäkra resor både inom Hallandstrafikens trafikområden, i andra regioner samt inom Köpenhamnsområdet. För kunderna innebär maskinell validering en trygghet i att alltid ha rätt biljett för sin resa.

En förutsättning för att kunna sälja biljetter mellan två trafikområden är att motsvarande biljetter finns hos båda parter, och att de är utformade på ett sådant sätt att de går att kombinera som en biljett. En unik lokal biljett som endast finns hos en part kan inte ställas ut för resa mellan två parter. Exempelvis så kan inte Hallandstrafikens och Västtrafiks Sommarbiljetter¹ kombineras till att fungera som en biljett, då de inte har likvärdiga egenskaper. Detta ska jämföras med 30-dagarsbiljetten, som finns i båda parter biljettsortiment med likvärdiga villkor, och därmed kan kombineras till en biljett.

---

¹ Hallandstrafikens Sommarbiljett har fasta datum (15 juni – 15 augusti), medan Västtrafiks Sommarbiljett gäller under en 30-dagarsperiod. Biljetten finns tillgänglig under perioden 15 juni – 31 juli.

Kungsbacka tillhör Västtrafiks trafikområde, men trafikkostnader och biljettintäkter belastar Hallandstrafiken. Utifrån dessa förutsättningar har förvaltningen tittat på möjligheten att införa en administrativ områdesgiltighet inom Kungsbacka kommun även för unika biljetter (exempelvis Sommarbiljetten) med validerbar giltighet endast inom Hallandstrafikens trafikområde. Vid resa inom Kungsbacka kommun, med buss och tåg, skulle okulär visering krävas. På biljetten kommer inte områdesgiltighet inom Kungsbacka kommun framgå.

Priser

Priset för Sommarbiljetten höjs i år till 675 kr från fjolårets 655 kr, vilket är linje med den genomsnittliga prisjustering som nämnden beslutade om i december 2023. Att tillämpa en administrativ områdesgiltighet för Kungsbacka kommun skulle innebära att priset behöver justeras ytterligare. Priset bör då korrigeras upp med 135 kr för att biljetten ska omfatta Kungsbacka kommun, vilket motsvarar varje ingående kommuns värde för Sommarbiljetten 2024 (675 kr/5 kommuner=135 kr/ingående kommun). Totala priset skulle då bli 810 kr (135 kr x 6). Det skulle i sin tur innebära en prishöjning med 24% på Sommarbiljetten jämfört med 2023, en prishöjning som skulle drabba samtliga kunder.

Utifrån tillgänglig statistik framgår att försäljningen av Sommarbiljetten sjönk med 11%² 2023 jämfört med 2022 då Kungsbacka omfattades av erbjudandet. Det går dock inte att fastställa hur stor del av minskningen som berodde på förändringar i gränsdragning, och vad som berodde på andra faktorer. Dock bör det innebära att en majoriteten av 2022 års kunder tyckte att Sommarbiljetten 2023 var ett attraktivt erbjudande. Om Kungsbacka återigen inkluderas i Sommarbiljetten innebär det att dessa kunder drabbas av en prishöjning. Enligt tillämpad priselasticitetsmodell för kollektivtrafik innebär dessutom en prishöjning på 24% att försäljning av Sommarbiljetten beräknas sjunka med 9,6%. Motverkande faktorer är att erbjudande gäller för fler kunder och fler zoner. Värt att notera är dock att 49% av Sommarbiljetterna enbart används för resor inom en kommun.

Biljetter

Sedan november 2023 har biljetter utställda av Hallandstrafiken med giltighet inom Kungsbacka kommun (Västtrafiks zon B) kunnat valideras ombord. Att förändra beteendet hos kunderna har varit en utmaning, och har krävt informationsinsatser från både Västtrafik och Hallandstrafiken samt anlitade

² Det går inte att säkerställa att denna andel utgörs av Kungsbackaresenärer då Sommarbiljetten även används som delbetalning vid resor till Göteborg.

trafikföretag. Maskinell validering har möjliggjort intäktsäkring för resor inom kommunen samt har underlättat för resenärerna. Att under sommaren 2024 tillfälligt gå tillbaka till okulär visering är problematiskt, både ur ett kund- och intäktsperspektiv. Ombord på Öresundstågen och Västtågen har validering av Hallandstrafikens biljetter varit möjlig under många år. I det fall Sommarbiljetten ges en utökad administrativ områdesgiltighet, skulle kunder, som går ombord i Kungsbacka eller Åsa, under sommaren 2024 få nekande svar vid maskinell validering. Även om Hallandstrafiken har möjlighet att kommunicera den temporära avvikelserna med ombordpersonalen finns risken att samtliga tågvärdar inte är införstådda med undantaget, vilket riskerar att skapa en negativ kundupplevelse.

För kunderna och ombordpersonalen är maskinell validering en trygghet som skapar gynnsamma förutsättningar för ett bra kundmöte. Osäkerheten med okulär visering får anses vara en risk ur ett intäktsperspektiv. Risken ökar för felaktig hantering av biljetterna, exempelvis genom skärmdump av appbiljett, kopiering av inspektionskvitton, otillåten utlåning av biljett med mera. Detta i sin tur innebär att risken för konflikter på grund av den osäkra valideringen inte kan uteslutas. Västtrafik har vid dialog påpekat att de ser samma problembild vid okulär visering, samt att de under senaste halvåret lagt stor vikt vid att få kunder att ändra beteendet ombord på bussarna i Kungsbacka.

Övervägande

Gränsavdrag Västtrafik

Hallandstrafiken har, i enlighet med nämndens beslut, fört dialog med Västtrafik i frågan och Västtrafik är medvetna om situationen och dess komplexitet. De har hittills valt att inte agera vidare på den informationen. Beslutet om höjt gränsavdrag gentemot Hallandstrafikens trafikområde ägs av Västtrafik, och så länge Kungsbacka kommun tillhör Västtrafiks trafikområde har inte nämnden möjlighet att påverka frågan ytterligare. Behöver Kungsbacka kommun stöd i eventuell fortsatt dialog med Västtrafik gällande gränsavdrag finns möjligheter att bistå med detta från förvaltningens sida.

Biljetter mellan och inom trafikområden

Förutsatt dagens situation där Hallandstrafiken utgör ett trafikområde och Västtrafik ett trafikområde, med tillhörande priser, biljetter, villkor och gränsavdrag, kan inte Hallandstrafiken erbjuda andra biljetter inom och till Västtrafiks trafikområde än de som är avtalade, det vill säga biljetter med liknande villkor inom vardera trafikområde.

Som resenär inom Västtrafiks trafikområde har den som bor i Kungsbacka möjlighet att nyttja Västtrafiks erbjudanden – såsom fördelaktigare skol- och seniorbiljetter, medföljandeerbjudande (betala för 1 res 4) samt Västtrafiks sommarerbjudande – vilka inte ges till övriga hallänningar inom de fem andra kommunerna. Rättvisefrågan är alltid svår när det gäller kollektivtrafik, och detta är ytterligare en aspekt, om än ur det omvända perspektivet.

Konsekvenserna av tillfälliga lösningar blir påtagliga för såväl kunder som personal, och går emot såväl tecknade avtal som fattade beslut inom respektive parts beslutande församling. Ska avsteg från dessa beslut göras är det en principfråga som påverkar och får konsekvenser för samtliga beslutande parter, varför det är förvaltningens rekommendation att rådande avtal i så fall ses över av avtalsparterna gemensamt för att anpassas utifrån hur parterna vill samverka framöver.

Med anledning av ovanstående resonemang är det förvaltningens rekommendation att inte skapa tillfälliga biljettlösningar med administrativa biljettgiltigheter utanför Hallandstrafikens trafikområde.

Konsekvensbeskrivning

Gränsavdrag Västtrafik

Genom att införa ett likvärdigt gränsavdrag hos båda parter skapas en likvärdighet för alla hallänningar som pendlar mellan Hallandstrafiken och Västtrafiks trafikområden. Detta förbättrar förutsättningarna för kunden och gör kollektivtrafiken mer tillgänglig för fler på lika villkor oavsett åt vilket håll man pendlar. Likaså främjar en sänkt kostnad ett ökat resande. Fler kan då vara en aktiv del av samhället genom ökade möjligheter att ta sig till jobb och fritidsaktiviteter. Detta bidrar bland annat till ett mer jämställt samhälle eftersom kvinnor som grupp är överrepresenterade bland kollektivtrafikens resenärer (Kollbar 2022, Svensk Kollektivtrafik). Förändringen bedöms också öka förutsättningarna för att fler ska välja kollektivtrafiken som resealternativ i stället för andra mindre klimatvänliga resealternativ, vilket är en viktig del i arbetet med att skapa ett hållbart Halland.

Biljetter mellan och inom trafikområden

Att Kungsbacka kommun inte inkluderas i Sommarbiljettens och motsvarande biljettypers giltighetsområde är en naturlig konsekvens av att ingångna avtal mellan berörda parter följs. Att Kungsbacka kommun tillhör Hallands län men

inte ingår i Region Halland när det avser skattefinansierad kollektivtrafik är en utmaning, och som vid alla gränsdragningar uppstår konsekvenser som påverkar olika grupper både positivt och negativt. Så är även fallet här.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Bibehålls nuvarande biljettsortiment med rådande giltighet uppstår inga ytterligare ekonomiska konsekvenser än budgeterat.

Den ekonomiska påverkan av införandet av en administrativ regel är svår att fastställa. Det finns ingen statistik över hur erbjudandet av sommarbiljett genom åren har använts inom Kungsbacka kommun, då Sommarbiljetten aldrig har kunnat valideras inom Kungsbacka kommun. Att återgå till administrativ giltighet i Kungsbacka innebär en återgång till tidigare förutsättningar. Detta innebär i sin tur att biljetter med administrativ giltighet utanför det egna trafikområdet inte går att validera. Den ekonomiska konsekvensen av det går inte att beräkna.

Förvaltning

Andreas Almquist
Förvaltningschef

Julia Isaksson
Försäljningschef

Bilaga:

DNKT230075-1, § 57 DNKT Justerat gränsavdrag mot Västtrafiks trafikområde
DNKT230075-2, Beslutsförslag Gränsavdrag mot Västtrafiks trafikområde

Styrelsens/nämndens beslut delges

Beslutet delges inte.